

RİSKLƏRİN ÖLÇÜLMƏSİ METODLARI VƏ İDARƏDİLMƏSİ SİSTEMLƏRİ

Aşağıdakı sistemlər daxili və kənar qaydalara uyğunluğu təmin etmək və müvafiq riskləri müəyyən etmək və monitoring etmək məqsədi ilə yaradılır. Bundan əlavə, bu cür risklərin monitoringi məsul bölmə / şöbələr (monitorinq funksiyası) tərəfindən həyata keçirilərək Risklərin İdarəedilməsi Komitəsinə aylıq olaraq təqdim edilir :

Ölçü	RİSK metriki
Kapital Adekvatlığı	1-ci dərəcəli Kapital Adekvatlığı Əmsalı
	Məcmu Kapital Adekvatlığı Əmsalı
	Leverec Əmsalı
Kredit, Bazar və Əməliyyat Riskləri	Əməliyyat Riski üzrə Mütləq Zərər
	Ehtiyat və Kredit Nisbəti
	MaxVaR Limiti (AFS)
	MaxVaR Limiti (HTM)
	MaxVaR Limiti (FX)
	MaxVaR Limiti (məcmu)
	Max Ekspozisiya (məcmu)
	BPV
	Suveren
	Qeyri-suveren
	AFS
HTM	
Likvidlik və Maliyyələşdirmə	3 aylıq GAP
	Əsas bank portfelinin maliyyələşdirmə Gap-i
	Struktur Likvidlik Əmsalı

RİSK METRİKLƏRİ LİMİTLƏRİNDƏN KƏNARLAŞMALAR

Limitlərdən hər hansı kənarlaşmalar aşağıdakı prosedurların idarə edilməsini nəzərdə tutur:

VaR/Pozisiya limitindən kənarlaşma

VaR Limiti

Riskə Məruz Dəyər 99% kvartildə açıq risk mövqeyi üzrə potensial bir gecəlik itki kimi tərif edilir. VaR metodologiyası risk kateqoriyalarının faizi, xarici valyuta, investisiya kapitalı və kredit spredi arasında risk azaldıcı korrelyasiya effektləri üçün gəlirlərin və uçotların tarixi modelləşdirməsinə əsaslanır. Limit-VaR müvafiq risk kateqoriyalarından ibarətdir.

Kənarlaşma limitin 10%-i daxilində olarsa: Bankın Risk Menecmenti müvafiq səbəblərin detallı izahı ilə kənarlaşma barədə Risk İdarəetməsi Komitəsinə məlumat verməlidir. Risk İdarəetməsi

RİSKLƏRİN ÖLÇÜLMƏSİ METODLARI VƏ İDARƏEDİLMƏSİ SİSTEMLƏRİ

növbəti 5 iş günü ərzində kənarlaşmaya səbəb olan pozisiyanın idarə edilməsi üçün Xəzinədarlığın Rəhbərini səlahiyyətləndirə bilər.

Limitin 10%-dən yuxarı olan və ya 5 iş günündən artıq gecikdirilən kənarlaşma üçün Risk İdarəetməsi Komitəsi Risk Menecmentin ilkin təhlili ilə kənarlaşmanı təsdiq etməlidir. Risk İdarəetməsi Komitəsi üçün Xəzinədarlıq və Risk Menecmenti tərəfindən hazırlanan sənədlərdə aşağıdakılar göstərilməlidir:

- Strategiyanı nəzərə alaraq kənarlaşmanın səbəbləri
- Limitdən kənarlaşmanın müddəti
- Strategiyanın gözlənilən nəticəsi
- Zəruri hallarda yeni itki limitinin müəyyənləşdirilməsi

Limitdən kənarlaşmaya (VaR və ya mövqe) səbəb olan hər hansı əməliyyat üçün Xəzinədarlıq Risk Menecmenti ilə birgə kənarlaşmanı qabaqcadan qiymətləndirmək məqsədi ilə Risk İdarəetməsi Komitəsi və Müşahidə Şurası üçün kənarlaşmanın əsaslandırılmasını və müddətini ehtiva edən təhlil hazırlamalıdır.

BPV limitindən kənarlaşma

Balans faiz dərəcələrinə anlıq bir şok (ümumiyyətlə 100 bazis bal şok) ilə nəticələnən faiz mövqeyinin bugünkü dəyərindəki dəyişikliyi ölçür. Mövcud olan aktivlər, öhdəliklər və törəmə maliyyə alətlərindən doğan gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin bugünkü dəyərini hesaba qatır. Şok 1 BP'yə bərabərləndiyində, bu Bazis Bal Dəyəri (BPV) Həssaslığı olaraq bilinir.

Operativ səmərəlilik üçün BPV limitinin monitorinqi üzrə aşağıdakı kimi limit prosesi tətbiq olunur:

Ümumi BPV limitinin 10%-dən yuxarı yarım səviyyələrdə BPV limitindən davamlı (bir rüb davam etmə) kənarlaşma müvafiq orqanlara qədər genişlənən kənarlaşma kimi hesab edilir.

Yuxarıda qeyd olunan şərtlərdən başqa, hər hansı növ kənarlaşmanı zəruri hallarda müvafiq orqanlara yönləndirmək Yapı Kredi Bank Azərbaycanın Risk Menecmentin qərarından asılıdır.

Risk Limitləri – Müraciət, Təsdiq və Hesabatvermə Prosesi

- Risk limitləri Risk İdarəetməsi Komitəsi üzvlərinin müsbət rəyi ilə illik əsasda Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiq edilir.
- Risklərin İdarəetməsi Bölməsi müvafiq limitləri qəbul edir və limitlər və məhsulların yenilənməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Risk İdarəetməsi Komitəsi artım Bankın ümumi risk profilini dəyişmədiyi təqdirdə limit artımlarının təsdiq edilməsinə rəhbərlik edir.

RİSKLƏRİN ÖLÇÜLMƏSİ METODLARI VƏ İDARƏDİLMƏSİ SİSTEMLƏRİ

FX-Biznes

Xarici valyutanın struktur təsirə məruz qalması bütün aktivləri və maddi öhdəlikləri, o cümlədən balansdankənar və faizsiz məhsulları (məs: səhmlərə və əmlaklara sahib olma) ehtiva edir. Xəzinədarlıq hər hansı digər tənzimləyici tələb (Struktur FX) ilə əlaqədar olaraq, təyin olunmuş hədlər daxilində FX riskini idarə etməlidir. Xarici valyuta üzrə struktur risk gündəlik əsasda yoxlanılmalı və bu barədə hesabat verilməlidir. Xarici valyutanın struktur təsirə məruz qalması üzrə limitlər daxili səviyyədə Müşahidə Şurası, xarici səviyyədə isə tənzimləyici dövlət orqanları tərəfindən müəyyən edilir. Xəzinədarlıq və Risk Menecmenti təyin olunmuş limitlərə uyğunluğa görə məsuliyyət daşıyır.

İDARƏÇİLİK VƏ İCRA

Risk Menecmenti risk iştahının hədəfləri və sınırlamasında iştirak edən maliyyə, xəzinədarlıq, biznes və risk funksiyalarını ehtiva edən proseslərin bir hissəsidir; Balansda fərqli maddələrin və müştəri davranışlarından qaynaqlanan riski təxmin etmək üçün istifadə edilən məhsul xəritələnməsi, metodologiya və modellər, bu kimi funksiyalar - öz məsuliyyətləri daxilində - vəzifələri arasındadır.

Maliyyə bölməsinin rolu

Maliyyə funksiyaları strategiyaları / siyasətinin maliyyə sabitliyini və dayanıqlığını qoruyarkən, aktiv və passivlər arasında səmərəli qarşılıqlığın təmini, Bankın maliyyə planlaşdırma prosesinin əlaqələndirilməsi üçün məsuliyyət daşıyırlar.

Xəzinədarlıq bölməsinin rolu

Xəzinədarlıq xidmət mərkəzi kimi və müəyyən risk məhdudiyətləri çərçivəsində faiz dərəcəsinə həssas mövqelərinin idarə olunmasından məsuliyyətli bolum olaraq çıxış edir.

Risk menecmenti bölməsinin rolu

Risk Menecment aşağıdakı fəaliyyəti üçün məsuliyyət daşıyır

- Risk limitləri və limit təkliflərini nəzərdən keçirilməsi
- Risk limitləri daxilində olmasının monitorinqi, trend qiymətləndirilməsi
- Risk idarəetmə proseslərinin monitorinqi
- Stress testlər proqramının müəyyən edilməsi və Risk hesablaması üçün stress testlərin aparılması
- Yeni məhsul halında Risk profilinin qiymətləndirilməsi, biznes və ya proseslər üzrə Risk metriklərin təhlili

RİSKLƏRİN ÖLÇÜLMƏSİ METODLARI VƏ İDARƏDİLMƏSİ SİSTEMLƏRİ

Risk ölçmə sistemləri, yenidən qiymətlənmə, gəlirlilik əyrisi, baza və opsiyon riskə məruz qalmaları daxil riskin bütün maddi mənbələrinə müraciət etməlidir.

STRESS TEST VƏ FƏALİYYƏT PLANLARI

Stressli bazar şəraitində Bankın zərər görmə ehtimalını ölçmək və risk siyasətini və limitlərini təyin edərkən və gözdən keçirərkən bu nəticələri göz önünə almaq üçün mütəmadi stress test qiymətləndirməsi tələb olunur. Stress test olaraq YapıKredi Bank Azərbaycan, aşağıda müəyyən olunmuş ssenarini tətbiq edir, nəticələrin aradan qaldırılması üçün fəaliyyət planı hazırlayır.

1. YapıKredi Bank Azərbaycanın Risk İdarəetmə bölməsi Bazel II-də nəzərdə tutulduğu kimi Bankçılıq Kitabında faiz risklərinin limitlərini yoxlayır. Bankçılıq Kitabında bazar dəyərinə dəyişiklik AZN və TRY üzrə 400 baza nöqtəsinin faiz zərbəsinin və FX (TRY istisna olmaqla) üzrə 200 baza nöqtəsinin faiz zərbəsinin nəticəsi kimi 1-ci dərəcəli + 2-ci dərəcəli kapitalın 20%-dən yuxarı ola bilməz.
2. TOP 1, 5, 10 kredit müştərisi defoltlarının kapitala təsirinin ölçülməsi
3. 20%-lik valyuta şokunun kapitala təsirinin ölçülməsi
4. Əmanətlərin 20%-nin, iri əmanətçilərin qaçışının kapitala təsirlərinin ölçülməsi

Fəaliyyət Planı

Stress test nəticələri müntəzəm olaraq YKB Market Risk Managementə (Türkiyə) bildirilir və lazımı ehtiyat və ya əhəmiyyətli limit pozulması halında, qabaqlayıcı tədbirlər CFO və Xəzinədarlıq ilə koordinasiya olaraq qəbul edilir.

Limit pozulması hər hansı bir stress test nəticələrinə görə baş verirsə bununla bağlı Risk Menecment YKB Market Risk (Türkiyə) bölümünü məlumatdırılır. Ehtiyac yarandıqda ALARM və ALERT fazaları başladılaraq qabaqlayıcı tədbirlərin müvafiq fazanın tələbinə uyğun icrasına başlanılır.